

Dzień odbioru : 10/06/2021

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONES DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUDÉUROPSKE UNIE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 10 czerwca 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed
Trybunałem – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 93/13/EWG – Artykuł 2 lit. b)
– Pojęcie „konsumenta” – Kredyt hipoteczny denominowany w walucie obcej –
Artykuły 3 i 4 – Ocena nieuczciwego charakteru warunku

W sprawie C-198/20

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia
w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli
w Warszawie, II Wydział Cywilny (Polska) postanowieniem z dnia 11 maja
2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 maja 2020 r., w postępowaniu:

MN,

DN,

JN,

ZN

przeciwko

X Bank S.A.,

przy udziale:

Rzecznika Praw Obywatelskich,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: A. Kumin, prezes izby, P.G. Xuereb i I. Ziemele (sprawozdawczynie),
sędziowie,

* Język postępowania: polski

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu MN, DN, JN oraz ZN – M. Skrobacki, radca prawny,
- w imieniu X Bank S.A. – P. Litwiński, adwokat, oraz M. Łoś, radca prawny,
- w imieniu Rzecznika Praw Obywatelskich – M. Taborowski, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, J. Vlácil oraz S. Šindelková, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierała G. Natale, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu portugalskiego – L. Inez Fernandes, T. Paixão, M. Queiroz Ribeiro, P. Barros da Costa oraz A. Rodrigues, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – N. Ruiz García oraz A. Szmytkowska, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy w drodze postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 lit. b), art. 3 ust. 1 i 2 oraz art. 4 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między MN, DN, JN i ZN (zwanymi dalej „kredytobiorcami”) a X Bank S.A. w przedmiocie podnoszonego nieuczciwego charakteru warunków zawartej między stronami umowy kredytu hipotecznego.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy jedenasty, szesnasty i dwudziesty dyrektywy 93/13 stanowią:

„konsument musi otrzymać taką samą ochronę zarówno w umowach zawieranych ustnie, jak i na piśmie, bez względu na to, czy postanowienia pisemnej umowy zostały zawarte w jednym czy kilku dokumentach;

[...]

ocena nieuczciwego charakteru warunków umowy, zgodnie z wybranymi ogólnymi kryteriami, zwłaszcza w przypadku działalności dotyczącej sprzedaży lub dostaw o charakterze publicznym, zapewniającej usługi o charakterze powszechnym, przy uwzględnieniu solidarności między użytkownikami, muszą być uzupełnione środkami umożliwiającymi dokonanie ogólnej oceny różnych interesów; stanowi to wymóg działania w dobrej wierze; przy dokonywaniu oceny działania w dobrej wierze będzie brana pod uwagę zwłaszcza siła pozycji przetargowej [negocjacyjnej] stron umowy, a w szczególności, czy konsument był zachęcany do wyrażenia zgody na warunki umowy i czy towary lub usługi były sprzedane lub dostarczone na specjalne zamówienie konsumenta; sprzedawca lub dostawca [przedsiębiorca] spełnia wymóg działania w dobrej wierze, jeżeli traktuje on drugą stronę umowy w sposób sprawiedliwy i słuszny, należycie uwzględniając jej prawnie uzasadnione roszczenia;

[...]

umowy powinny być sporządzane prostym i zrozumiałym językiem, a konsument powinien mieć faktycznie możliwość zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy, a wszelkie wątpliwości powinny być interpretowane na jego korzyść”.

- 4 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[...]

- b) »konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem;

[...]”.

- 5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy w ust. 1 i 2 stanowi:

„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują

znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Jeśli sprzedawca lub dostawca [przedsiębiorca] twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim”.

6 Zgodnie z art. 4 dyrektywy 93/13:

„1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”.

Prawo polskie

7 Artykuł 22¹ Kodeksu cywilnego w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym definiuje „konsumenta” jako „osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”.

8 Artykuł 65 tego kodeksu brzmi:

„§ 1. Oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje.

§ 2. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu”.

9 Zgodnie z art. 385¹ Kodeksu cywilnego:

„§ 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

§ 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

§ 3. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

§ 4. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje”.

10 Artykuł 385² tego kodeksu wskazuje:

„Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 W dniu 21 lipca 2008 r. powodowie w postępowaniu głównym zawarli umowę kredytu hipotecznego z instytucją bankową, której następcą prawnym jest X Bank, w celu zakupu mieszkania. Na podstawie tej umowy bank (poprzednik prawny pozwanego) udzielił im kredytu w kwocie 150 000 PLN (około 32 800 EUR) indeksowanego do waluty franka szwajcarskiego (CHF). Zwrot kredytu odbywał się w miesięcznych ratach, których kwota wyrażona była we frankach szwajcarskich, zaś ich spłata następowała w walucie krajowej po kursie sprzedaży wynikającym z tabeli kursów wymiany obowiązującej w banku w dniu spłaty rat. Kredyt został udzielony na 30 lat.
- 12 Umowa kredytu została podpisana przez MN we własnym imieniu i na rachunek pozostałych trzech kredytobiorców. Jak podkreśla sąd odsyłający, wobec niemożności dysponowania niezbędnym czasem, MN nie mógł zapoznać się z dokumentami dotyczącymi tej umowy przed jej podpisaniem. Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że DN odczytał rzeczoną umowę dopiero po jej podpisaniu i nie zrozumiał jej treści oraz że JN i ZN nigdy jej nie przeczytali.
- 13 W następstwie podwyższenia kwoty miesięcznych rat spłaty kredytu wynikających ze wzrostu kursu wymiany CHF powodowie w postępowaniu

głównym podpisali aneks do umowy, który wszedł w życie w grudniu 2012 r., aby móc spłacić spłacać kredyt bezpośrednio w CHF.

- 14 W 2018 r. powodowie w postępowaniu głównym wniesli do sądu odsyłającego pozew o stwierdzenie nieważności spornej umowy kredytu i o zapłatę przez bank kwoty 46 412,79 PLN (około 10 175 EUR), powiększonej o odsetki i koszty postępowania, jako wierzytelności należnej z tytułu nieważności spornej umowy kredytu. Tytułem ewentualnym kredytobiorcy dochodzą zasądzenia na ich rzecz kwoty 46 614,14 PLN (około 10 219 EUR), wskazując że kwota ta stanowi częściowe roszczenie z tytułu braku związania konsumentów niedozwolonymi postanowieniami umownymi.
- 15 Powodowie w postępowaniu głównym podnoszą, że nieważność spornej umowy kredytu wynika z nieuczciwego charakteru warunków konwersji, ponieważ nie dysponowali oni kompletnymi informacjami, udzielonymi w sposób wyraźny, na temat zasad stosowania tych warunków.
- 16 Sąd odsyłający zastanawia się w niniejszej sprawie nad możliwością przyznania kredytobiorcom w postępowaniu głównym ochrony przewidzianej w dyrektywie 93/13, w sytuacji gdy tylko jeden z czterech kredytobiorców podpisał tę umowę pożyczki, bez jej uprzedniego przeczytania, drugi przeczytał ją później, ale nie zrozumiał jej treści, a dwaj ostatni nigdy jej nie przeczytali. Zdaniem tego sądu można uznać, że tacy kredytobiorcy nie stanowią „właściwie poinformowanych oraz dostatecznie uważnych i rozsądnych przeciętnych konsumentów” i z tego względu nie mogą korzystać z tej ochrony. Sąd ten zastanawia się nad kwestią, czy w takiej sytuacji może on jednak stwierdzić nieuczciwy charakter warunków zawartych w umowie będącej przedmiotem postępowania głównego.
- 17 W tym względzie sąd odsyłający zauważa z jednej strony, że ochrona konsumentów bez żadnych wyjątków przed ewentualnymi nieuczciwymi warunkami zawartymi w umowie wydaje się uzasadniona. Fakt przyznania ochrony każdemu konsumentowi zachęcałby bowiem przedsiębiorców do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków w umowach. Ponadto zgodnie z tym orzecznictwem Trybunał wydawał się bronić takiego stanowiska w swoim wyroku z dnia 3 września 2015 r., Costea (C-110/14, EU:C:2015:538), kiedy orzekł w pkt 21 tego wyroku zasadniczo, że pojęcie „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 ma charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji.
- 18 Sąd ten wskazuje jednak z drugiej strony, że przyznanie ochrony konsumentowi, który nie przeczytał umowy przed jej podpisaniem albo nie rozumiał zawieranej umowy, a mimo to ją zawarł i nie czynił starań, aby umowę zrozumieć, może doprowadzić do sytuacji, kiedy konsument po wielu latach będzie mógł powołać się na abuzywność postanowień umowy, jeżeli z umowy nie uzyskuje spodziewanych korzyści. W tych okolicznościach konsument mógłby zrzucić z siebie ryzyko, takie jak ryzyko kursowe, które na siebie dobrowolnie

przyjmował, zawierając daną umowę. Otóż w takich sytuacjach doszłoby do naruszenia zasady pewności prawa i stabilności umów, jak również zasady pacta sunt servanda. Sąd dodaje w tym względzie, że Trybunał sugerował w pkt 74 swojego wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), że ochrona konsumencka przysługuje tylko właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi.

- 19 W tych okolicznościach Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie II Wydział Cywilny postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 2 lit. b [...], art. 3 ust. 1 i 2, art. 4 dyrektywy 93/13 oraz jej motywy [jedenasty, szesnasty i dwudziesty] w świetle pkt 16 i 21 wyroku Trybunału [z dnia 3 września 2015 r., Costea (C-110/14, EU:C:2015:538),] i pkt 20 i 26–33 opinii rzecznika generalnego [P.] Cruza Villalóna [w sprawie Costea (C-110/14, EU:C:2015:271)] należy interpretować tak, że ochrona konsumencka przyznana przez dyrektywę 93/13 przysługuje każdemu konsumentowi?

Czy też, jak sugeruje pkt 74 wyroku Trybunału [z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282),] ochrona konsumencka przysługuje tylko właściwie poinformowanemu, dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi? Innymi słowy, czy sąd krajowy stwierdzić może abuzywność postanowień umowy zawieranej przez każdego konsumenta, czy też może stwierdzić tylko abuzywność postanowień umowy, którą zawierał konsument, którego można uznać za właściwie poinformowanego, dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta?

- 2) W wypadku odpowiedzi na pytanie pierwsze, że ochrona konsumencka przysługuje na gruncie dyrektywy 93/13 nie każdemu konsumentowi, ale tylko właściwie poinformowanemu, dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi, czy można za właściwie poinformowanego, dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta uznać konsumenta, który nie przeczytał zawieranej umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej opiewającej na 150 000 [PLN] [(około 32 800 EUR)], zawieranej na 30 lat, przed jej zawarciem? Czy można takiemu konsumentowi przyznać ochronę na gruncie dyrektywy [93/13]?
- 3) W wypadku odpowiedzi na pytanie pierwsze, że ochrona konsumencka przysługuje na gruncie dyrektywy 93/13 nie każdemu konsumentowi, ale tylko właściwie poinformowanemu, dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi, czy można za właściwie poinformowanego, dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta uznać konsumenta, który wprowadził przeczytał projekt umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej zawieranej na 30 lat

opiewającej na 150 000 [PLN] [(około 32 800 EUR)], ale jej nie zrozumiał w pełni, a mimo to nie próbował zrozumieć jej znaczenia przed zawarciem, w szczególności nie zwracał się do drugiej strony umowy – banku – z prośbą o wyjaśnienie jej znaczenia, znaczenia jej poszczególnych postanowień? Czy można takiemu konsumentowi przyznać ochronę na gruncie dyrektywy 93/13?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 20 Zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.
- 21 Należy zastosować ów przepis w niniejszej sprawie.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 22 W ramach pytania pierwszego sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy ochrona przewidziana w dyrektywie 93/13 ma zastosowanie do każdego konsumenta, czy jedynie takiego, którego można uznać za właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta.
- 23 Należy zauważyć, że sąd odsyłający nie wydaje się podważać **przysługującego kredytobiorcom** statusu „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) tej dyrektywy. Sąd ten zastanawia się natomiast, czy kredytobiorcy ci mogą korzystać z ochrony gwarantowanej przez wspomnianą dyrektywę, ponieważ zachowali się oni w sposób nieracjonalny w ramach zawarcia umowy kredytu będącej przedmiotem postępowania głównego. W tym względzie sąd ten wyjaśnia, że jedyny spośród czterech kredytobiorców, który podpisał tę umowę, nie przeczytał jej wcześniej, drugi przeczytał ją dopiero po podpisaniu umowy, lecz nie zrozumiał jej treści, a dwaj ostatni nigdy jej nie przeczytali. Otóż zdaniem tego sądu w tych okolicznościach nie można wykluczyć, że kredytobiorcy ci nie stanowią „właściwie poinformowanych oraz dostatecznie uważnych i rozsądnych przeciętnych konsumentów”, w związku z czym nie może on stwierdzić nieuczciwego charakteru niektórych warunków zawartych we wspomnianej umowie.
- 24 W celu udzielenia użytecznej odpowiedzi sądowi odsyłającemu należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału to właśnie poprzez odniesienie do statusu kontrahentów, w zależności od tego, czy działają oni w ramach swojej działalności gospodarczej, dyrektywa 93/13 definiuje umowy, do jakich ma zastosowanie (wyrok z dnia 21 marca

2019 r., Pouvin i Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 25 Jeśli chodzi o pojęcie „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13, Trybunał wielokrotnie uściślił, że ma ono charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji (wyrok z dnia 21 marca 2019 r., Pouvin i Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 W tym względzie należy zauważyć, że konsument znajduje się w słabszej pozycji niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na postanowienia umowne sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (wyrok z dnia 21 marca 2019 r., Pouvin i Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Z powyższych rozważań wynika, że zakwalifikowanie danej osoby jako „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 nie zależy od jej zachowania, choćby było ono niedbałe, przy zawieraniu umowy kredytu.
- 28 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że w celu zagwarantowania ochrony, o której mowa w tej dyrektywie, Trybunał podkreślił, że sytuacja nierówności między konsumentem a sprzedawcą lub dostawcą może zostać załagodzona jedynie poprzez aktywną interwencję organu niezwiązanego ze stronami umowy (wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 To w świetle tych rozważań Trybunał orzekł, że w ramach zadań ciążących na sądzie krajowym na mocy przepisów dyrektywy 93/13 sąd ten jest zobowiązany do zbadania z urzędu nieuczciwego charakteru warunku umownego i w ten sposób do zniwelowania braku równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą (wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Tymczasem spoczywający na sądzie krajowym obowiązek dokonania, w razie potrzeby z urzędu i zgodnie z art. 3 i 4 tej dyrektywy, oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych również nie zależy od zachowania danego konsumenta, choćby było ono niedbałe. W tym względzie trzeba zauważyć, że Trybunał w pkt 74 wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), nie ograniczył zakresu stosowania systemu ochrony konsumenckiej przewidzianej przez dyrektywę 93/13 jedynie do właściwie poinformowanych oraz dostatecznie uważnych i rozsądnych przeciętnych konsumentów.

- 31 W wyroku tym Trybunał, do którego skierowano pytania prejudycjalne dotyczące w szczególności wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, a zwłaszcza znaczenia, jakie należy nadać pojęciom „główny przedmiot umowy” i „wynagrodzenie”, jak również dotyczące zakresu wymogu, zgodnie z którym warunek umowny powinien być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, orzekł w tym pkt 74, że jeżeli chodzi o określoną przez analizowany warunek specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, w tym form zachęty stosowanych przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy kredytu i dostarczonych na tym etapie informacji, właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku papierów wartościowych, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne, jakie niesło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu.
- 32 Trybunał stwierdził zatem we wspomnianym wyroku, że w ramach oceny, której powinien dokonać sąd odsyłający w celu ustalenia, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, sąd ten powinien przyjąć jako kryterium oceny właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta. Wynika z tego, że jedynie w ramach dokonywanej przez sąd krajowy oceny przejrzystego charakteru warunku umownego odnosi się on do właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta.
- 33 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że ochrona przewidziana w dyrektywie 93/13 przysługuje każdemu konsumentowi, a nie tylko temu, którego można uznać za „właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta”.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 34 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze nie ma konieczności udzielania odpowiedzi na pytania drugie i trzecie.

W przedmiocie kosztów

- 35 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Ochrona przewidziana w dyrektywie Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przysługuje każdemu konsumentowi, a nie tylko temu, którego można uznać za „właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta”.

Sporządzono w Luksemburgu w dniu 10 czerwca 2021 r.

Sekretarz

Prezes siódmej izby

A. Calot Escobar

A. Kumin

